

*Karpatská
kraslice
2017*

Príbeh kraslice

Jubilejným 25. ročníkom výstavy veľkonočných kraslíc na pôde Vihorlatského múzea v Humennom si pripomíname obdobie zrodu a vývoja novej múzejnej tradície, ktorá sa stala základom našej zbierky kraslíc, ako nenahraditeľnej múzejnej kolekcie s historickou pamäťou.

Veľkonočné kraslice z krajín karpatského regiónu sa stali výrazným symbolom úsilia o zachovávanie bohatej duchovnej tradície obyvateľstva i osobitostí regiónu. Ako jeden z prvkov tradičnej ľudovej kultúry, oslovuje verejnosť napriek hraniciam. Pociťujeme preto hrdosť a zároveň vyslovujeme uznanie všetkým nositeľom kultúrnych tradícií, vďaka ktorým sa podujatie prezentujúce tradičné umenie zdobenia kraslíc stalo jedným zo symbolov cezhraničných kontaktov, väzieb a priateľstva národov a národností žijúcich v Karpatskej kotline.

Želáme si, aby ďalšie pokračovanie Karpatskej kraslice vstúpilo do našich životov ako fenomén spojenia krásy, tvorivosti, bohatosti tradícií našich predkov a širokých možností vzájomnej spolupráce.

*Mgr. Vasil Fedič
riaditeľ múzea*

Príbeh Karpatskej kraslice so svojou historickou minulosťou i prítomnosťou symbolizuje príbeh „historického prameňa“ – jeho vstup do tvorby verejného života. Karpatská kraslica sa vďaka odhodlaniu a zánietenosti mnohých zainteresovaných stala autentickým prameňom regionálnej histórie.

Genéza vzniku podujatia vychádza z podstaty múzejného poslania – skúmať, uchovávať a prezentovať hmotné doklady o vývoji človeka a prostredia. Vihorlatské múzeum s hrdosťou buduje projekt Karpatskej

vou s medzinárodným rozmerom a poslaním.

Myšlienka uchovávanía tradície zdobenia kraslíc stála na začiatku medzinárodnej spolupráce kultúrnych inštitúcií a múzeí. Do múzejného zbierkového fondu pribudli k domácim krasliciam aj kraslice zahraničných partnerov. Karpatská kraslica sa stala mostom, ktorý spája a ponúka nové spoločné prieniky pre spoluprácu národov a národností.

kraslíce s významom pre pocit príslušnosti k miestu a pocitu domova pre verejnosť a naplňa svojim dielom úlohu v kultúre regiónu a rozvoji lokálneho patriotizmu. Aj preto získali múzejné kraslice nové symbolické poslanstvá. Novú dimenziu dosiahla aj výstava kraslíc v našom múzeu v čase, keď myšlienkovito i hmotne prekročila hranice Slovenska a stala sa výsta-

Tradiícia a umelecká zručnosť

Zdobené vajíčka, nazývané kraslice (pisanky, križľane vajca a pod.) sú symbolom znovuzrodenia a jarného prebúdzania prírody. Pôvodne predkresťanský obyčaj zdobenia vajíčok si osvojilo aj cirkevné prostredie a kraslica sa stala symbolom Veľkej noci, nanebovzatia a zmŕtvychvstania Krista.

K najstarším a najzaujímavejším technikám zdobenia kraslíc na našom území patrí farebné batikovanie (vosková batika). Základom techniky spojenia voskovania a farbenia škrupín je na-

polovici 19. storočia. Použitým materiálom, ako sitina, slama, priadza, neskôr textil, papier, semená, fólie, koráliky a pod., sa vytvárajú farebné a reliéfne vzory. Technika madeira spočíva vo vytváraní dierkovaných vzorov rôznych tvarov a veľkostí do škrupiny vajíčka. Otvory sa vytvárajú ostrým predmetom alebo brúskou. Pri technike patchwork slúži ako podklad polystyrénové vajíčko, do ktorého sa špendlíkmi pripichujú a prekladajú rôzne druhy a farby textílií.

nášanie roztopeného vosku hrotom na vajíčko. Vytváranie ornamentu sa strieda s farbením v rozpustenom farbive, a to od najsvetlejšieho po najtmavší odtieň. Po ukončení procesu sa vosk za tepla odstráni a odkryjú sa konkrétnymi útvarmi zakryté farebné podklady. Podobná technika voskovania spočíva v nanášaní farebného vosku hrotom na vajíčko, pričom sa vytvára ornamentálny a reliéfny vzor. Pri technike vyškrabávania slúži ako podklad zafarbené vajíčko, do povrchu ktorého sa vyškrabávajú rôzne vzory. Ako pôvodná technika sa dodnes využíva aj umelecké odrôtovanie vajíčka rôznymi vzormi prepletania a uzlenia.

Technika ozdobného olepovania sa u nás rozšírila v druhej

Známe sú i ďalšie techniky a typy kraslíc – drevené, sklenené a okované kraslice, technika vitráže, servítková technika, quilling, perníkové kraslice, kraslice tvorené z paličkovanej čipky alebo ozdobené paličkovanou čipkou, kraslice tvorené háčkováním atď.

Udržiavanie vzácných tradičných techník zdobenia kraslíc so starobylým ornamentovaním a farebnou škálou, ako aj novšie a stále sa vyvíjajúce techniky ozdobovania kraslíc sú dnes prejavom vysokej umeleckej zručnosti a zároveň aj pokračovania tradície v nových podmienkach života jej zhotoviteľov i obdivovateľov.

Nositelia tradícií

Karpatská kraslica na pôde Vihorlatského múzea v Humennom predstavila v priebehu doterajších ročníkov výstavy kraslíc takmer 340 domácich a zahraničných autorov.

Kraslice s mimoriadne vyspelým technickým a umeleckým spracovaním, ako aj kraslice vytvorené tradičnými technikami jednotlivých karpatských regiónov, prezentovali autori zo Slovenska, Ukrajiny, Poľska, Maďarska, Rumunska a Čiech. Dovedna bolo za doterajšie obdobie dvadsiatich piatich rokov trvania výstavy prezentovaných takmer dvadsaťtisíc kraslíc z rôznych regiónov šiestich európskych krajín.

Každoročne oceňuje súťažná porota vysokú úroveň zachovania tradičných techník a technickú a umeleckú precíznosť nových spôsobov výtvarného prejavu v jednotlivých kategóriách zdobenia kraslíc. Mnohí autori sú dnes niekoľkonásobnými nositeľmi ocenení, niektorí z nich získali aj mimoriadne ocenenie Za prínos pre Karpatskú kraslicu.

Vihorlatské

múzeum
v Humennom

Vydalo Vihorlatské múzeum v Humennom
v roku 2017 pri príležitosti
XXV. ročníka medzinárodnej výstavy
Karpatská kraslica

www.muzeumhumenne.sk